

Nezbytná příručka pro
každého autora knihy

JAK
VYBRAT
FONT
PRO KNihu

Andrea Grigerová

NA ÚVOD

Tento e-book vznikl, protože ho je potřeba. Jako máku. Každý den kolem sebe vidím lidi, kteří publikují. Většinou online. A pak se jednoho dne rozhodnou publikovat postaru. **Prostě si splnit sen a napsat knihu.** Reálnou, která po nich zůstane a do které mohou vepsat věnování. Nalepit ex-libris. Oprašovat ji v knihovně.

Mám pocit, že je to jedna ze základních lidských potřeb, nechávat za sebou něco trvalého, co zůstane „i když tady už nebudu“. Jako knihomol ji plně chápu a respektuju. A trhá mi srdce, když vidím, jakou formu vysněné knihy dostávají.

Dřív to bylo jasné, spisovatel se domluví s nakladatelem, nakladatel knihu svěří korektorovi, grafikovi, sazečovi. A pokud jsou to lidé na svém místě, spisovatel má jasnou představu, co chce, a zároveň respekt k jejich práci (a slušný rozpočet), vznikají krásná díla.

Ale co když knihu vydává Lenka, která prostě jenom chce vydat pohádky pro děti, vybere peníze na Hithitu a hledá nejlevnější řešení? Nebo Ondra, který sice svěřil knihu „odborníkům“, ale má pořád nejasný pocit, že to až takoví odborníci nejsou, ale nemá se čeho chytit, protože výběru fontů ale vůbec nerozumí?

- * Napsala jsem tento e-book pro všechny takové Lenky a Ondry, protože jsou to mí klienti a není jich málo.
- * Napsala jsem ho pro všechny, kteří váhají, jestli je jedno, když vybírají fonty pro e-book nebo pro knihu, a netuší, jaký je v tom rozdíl. (Není to jedno!)
- * Napsala jsem ho tak, aby vás bavil a pomohl s plným vědomím toho, že nejsem typograf, ale fontolog – popisuji vliv fontů na podvědomé vnímání textu.

Napsala jsem ho, protože si myslím, že je třeba dělat věci nejlépe, jak to jen v aktuální chvíli jde. A kdybych čekala, až načtu všechna moudra zkušených typografů, tak tento e-book asi vůbec nevznikne.

Takže pokud máte sen vydat vlastní knihu a vůbec netušíte, jestli jsou fonty důležité a jak je vybírat, jste tu správně.

Pokud si nezaplatíte grafika nebo designéra, který zná typografická pravidla a specifika knih, ale rozhodnete se upravit si knihu k tisku sami,

určitě se vám budou hodit podrobnější informace, které najdete v kapitolách:

1/ **Kniha není e-book**

Jaké jsou rozdíly mezi výběrem fontu pro e-book a pro knihu.

2/ **Čtenář na prvním místě**

Jaká jsou kritéria výběru pro font uvnitř knihy.

3/ **Obal prodává**

Jak vybírat font na obálku.

4/ **Na co si dát pozor**

při stahování fontů.

S láskou k písmenkům a obdivem k typografii
Andrea Grigerová

Prosím, berte na vědomí:

Tento materiál je informačním produktem. Jakékoliv šíření nebo poskytování třetím osobám bez souhlasu autorky je zakázáno a je porušením autorského zákona, které může být stíháno. Pokud byste se o obsah e-booku rádi podělili s přáteli, nebo kolegy, odkažte je prosím na [stránky autorky](#), kde si ho mohou zdarma stáhnout.

Děkuji za pochopení a respektování tohoto sdělení.

Stažením tohoto materiálu berete na vědomí, že autorka nenese žádnou zodpovědnost za jakékoli použití informací z tohoto materiálu a úspěchy či neúspěchy z toho plynoucí.

PÍŠU KNIHU!

Jste hrdým autorem knihy.

Zatím existuje pouze ve vaší mysli, kapitoly se vám skládají a možná už jsou i zaznamenané ve Wordu. Ani se vám tomu nechce věřit, že byste už za chvíli mohli ve společnosti jen tak nonšalantně prohodit:

„Ve své první knize jsem napsal(a)...“,

ale už brzy to bude realita.

Zbývá už jen velmi málo a budete ji držet v ruce. Vonící papírem a tiskárnou. Daleko převyšující všechny e-booky a e-knihy. **Protože v tom éčku si neodvezete zrnka písku z pláže, ani s ním nepodložíte nohu od stolu.**

Obsah knihy je plně ve vaší režii a nepochybuji, že je skvělý. Ale musíte ho umět i prodat. A jedním z důležitých „prodejců“ je font. Pojd'te se podívat, jak taková drobnost, jako je výběr písma, může vaši knihu potopit, anebo vyzdvihnout.

„Jedna z prvních a základních otázek, kterou si musíte položit, pokud budete sami tvořit design své knihy, je: Jaký použiju font?“

Joel Friedlander, book designer

Věřím tomu, že jako autor knihy si pokládáte daleko víc otázek. Dokonce bych řekla, že z otázek, odpovědí a „TO DO listů“ nemůžete až do vydání knihy spát. **Ale tahle je fakt důležitá**, i když se vám to nezdá a máte ji v seznamu někde na posledním místě.

Proč vás má taková maličkost, jako je FONT, zajímat?

Přečtete si následující větu pomalu a několikrát, protože to je alfa a omega tohoto e-booku.

Q

O

Protože VAŠI KNIHU (pokud to není netrpělivě očekávaný bestseller typu Harry Potter X. díl) si lidé NEKOUPÍ, pokud je obálka nezaujme, zmate, odradí, anebo ji ODLOŽÍ nedočtenou, když se jim bude špatně číst.

A za to vše je zodpovědný font. Samozřejmě ruku v ruce s kompletní typografickou a grafickou úpravou.

Nevěříte? Tak si to trochu rozvedeme:

KDY SI KNIHU LIDÉ NEKOUPÍ?

Když je nezaujme. Tečka. Teda, možná fungují tamtamy a kladné reference a je skupina lidí, která zamíří přímo k policičce, na které je vaše kniha vystavená, a vezmou si ji, i když bude obálka z balicího papíru a nadepsaná ručně. Ale předpokládám, že cílíte i na lidi, kteří o vás nikdy neslyšeli. Nebo slyšeli, ale neví úplně přesně, co čekat.

Existuje ale médium, které jim tyto informace (co od vás čekat) zprostředkuje. Jmenuje se:

OBÁLKA

Obálka knihy má vyjadřovat esenci knihy. **Podíváte se na ni a je vám vše jasné.** Klid, stres, drama, romantika... ale někdy evokuje jen nudu a zmatek. Nudu, když je kýčovitá, obyčejná, bez nápadu. A zmatek, když spolu jednotlivé části obalu neladí.

Nevěříte? Tak schválně, jaký žánr přiřadíte knize, která bude mít titul:

BRZY SE SETKÁME

Romantika těžko, jediné na hřbitově. Tipuju to na thriller nebo detektivku.

Ale stačí změnit font:

Brzy se setkáme

Tohle je červená knihovna jak vyšitá. Vidíte ten rozdíl? A změnila se jedna jediná věc. Font.

Kdy se kniha bude špatně číst?

Když bude jakékoli písmo příliš malé, velké, tenké, tlusté... ale kromě toho právě když vyberete nevhodný font. Nejde o to, jestli bude hezký nebo škaredý, ale o to, jestli čtenář po pěti minutách nebude mít chuť knihu zaklapnout. A nebude to z jeho strany nezáměr o obsah, ale podvědomá reakce mozku „**je mi to nepohodlné, moc se při čtení namáhám**“.

Kniha nemá text ve sloupcích jako noviny a ani to není e-book, ve kterém máte velkým písmem pár řádků a hromadu obrázků. Má svá specifika a vyplatí se na ně myslet.

Například většina knih má dlouhé odstavce zarovnané do bloků. To je velký rozdíl v porovnání s textem, na který jste zvyklí v e-boocích, na webech nebo třeba na plakátech. **Patkové písmo, které fungovalo velmi dobře od vynálezu Guttenberga, má v knize své opodstatnění** – právě v takovýchto dlouhých pasážích textu vedly patky pohled čtenáře, aby se neztratil a oko neunavilo.

Dnešní doba není pro knihy jednoduchá.

Po staletí respektovala sazba knihy určitá pravidla. Ta jsou nyní, s nástupem digitální éry, kdy knihu může vydat téměř kdokoli z nás, zpochybňována.

Na rozdíl od textů v online světě se v knize nesnažíte čtenáře rychle zaujmout a vzbudit jeho pozornost klíčovými slovy či myšlenkami.

V knize je stejně důležité každé slovo, věta, odstavec i kapitola. A aby dlouhé bloky textu neunavovaly nejen oči, ale ani mozek čtenáře, o to se postará font.

Protože kniha je daleko trvalejší médium než elektronický e-book, měl by její design být nadčasovější. Knižní design nepodléhá módě tolik jako jiné oblasti. Měl by také respektovat zásady typografie. Už jen proto, abyste se, až se na svou knihu podíváte za 10 let (kdy se móda v online světě posune zase někam úplně jinam), nemuseli stydět.

KAPITOLA 1

KNIHA NENÍ E-BOOK

Fonty určené ke čtení na displeji často nejsou vhodné pro tisk. Jak poznáte font určený ke čtení na displeji či na monitoru? Velmi amatérská, ale jednoduchá odpověď zní: je to většina fontů, které používáte k psaní na počítači. Zejména fonty bezpatkové. Calibri, Verdana...

Písmu vládly po staletí patky, které až s nástupem éry počítačů ztratily své hlavní opodstatnění a ustoupily moderním bezpatkovým fontům. Bezpatkové fonty byly stvořeny pro jiný účel a s knihami si prostě nerozumí. Nebo spíš se čtenáři.

„Font, který používám v e-booku, tedy neůžu použít pro knihu, a naopak?“

Pokud vám záleží na tom, aby se obojí dobře četlo, tak ne.

VYZKOUŠEJTE SAMI

Vytiskněte si následující dvě stránky. Jedna je v bezpatkovém a druhá v patkovém fontu. Text je uspořádaný jako v knize. Celá stránka souvislého textu je bez obrázků a jiných grafických prvků. Která z nich se vám čte lépe? Která méně unaví vaše oči?

Můžete se soustředit i na to, která je vám naopak příjemnější při čtení na monitoru nebo displeji telefonu.

PŘÍKLAD 1 – patkový font celá stránka

Andromeda a dryáda

Andromeda s andělem kudrnáčem šlapala cestou dál. Bylo na ní vidět, že je pořád ještě smutná. To, co se stalo u tůňky, jí stále vrtalo hlavou a kudrnáč si toho samozřejmě všiml. “Jak tak koukám, pořád tě trápí, že jsi vyplašila nymfy, vid’? Ale neudělala jsi nic špatného, víš? Jen jsi získala další zkušenost. Teď už víš, že některé bytosti jsou plaché a bojí se tě, ale ne proto, že bys byla zlá. Nevědí, co od tebe čekat. Mají rády svůj klid. To, že ty sama máš jinou náтуру a energii, je přeci skvělé. Ber to tak, jak to je. Každý je jedinečný a každý má své kouzlo.”

Anděl jí tiše mluvil do ucha, dokud k němu Andromeda neotočila svou hlavu se špičatými ušisky. “Chtěla jsem se jen kamarádit, ráda poznávám nové bytosti. Copak musely hned zdrhnout?”

“Ještě se setkáš s tolika rozdílnými bytostmi,” snažil se jí utěšit kudrnáč, ale tušil, že ji tak snadno nerozptýlí.

“Víš, někdy mám pocit, že nikam nepatřím. Nejdřív jsem moc velká, pak se zase neumím potápět nebo neumím létat, proměnit se v mlhu a já nevím co všechno. S tebou je mi dobře, ale nejsem jako ty. Nejsem tak prťavá a nevidím stejné věci. Chci někam patřit, mít kamarády, se kterými mi bude dobře, hrát si s nimi a skotačit,” rozpovídala se elfka. Anděl ji ale nenechal dlouho smutnit, dřív než se nadála vykřikl tak hlasitě, až se Andromeda oklepala: “Podívej!”

“Fuj, to jsem se lekla. Takovej klid’as a takhle na mě hulákáš?” zabručela si pro sebe a konečně se podívala směrem, kterým jí ukazoval. Uviděla obrovské jezero a u něj mohutný strom, který měl místo větví a listů zelené vlasy, sahající až na zem.

Andromedu opustily chmury a zajásala: “Takový strom je i tam, kde bydlím. Je u řeky, kousek od mého tmavozeleného lesa. Je stejně veliký a má dlouhé zelené vlasy až na zem.” Vyrázila ke stromu tak rychle, až se kudrnáč na jejím rameni zakymácel a málem by spadl jak hruška na zem. Ale přeci by se na ni nezlobil, místo toho se uchechtnul a sledoval ji. Byla to stejně vtipná holka. Za poslední dobu neměl na starost nikoho, kdo by byl takový pako. I když jí vlastně neměl na starost, chtěl si jen na chvíli odpočinout, pobavit se a pak zaslechl její hraní na harmoniku. Byla s ní fakt sranda.

PŘÍKLAD 2 – bezpatkový font celá stránka

Andromeda a dryáda

Andromeda s andělem kudrnáčem šlapala cestou dál. Bylo na ní vidět, že je pořád ještě smutná. To, co se stalo u tůňky, jí stále vrtalo hlavou a kudrnáč si toho samozřejmě všiml.

“Jak tak koukám, pořád tě trápí, že jsi vyplašila nymfy, vid? Ale neudělala jsi nic špatného, víš? Jen jsi získala další zkušenost. Teď už víš, že některé bytosti jsou plaché a bojí se tě, ale ne proto, že bys byla zlá. Nevědí, co od tebe čekat. Mají rády svůj klid. To, že ty sama máš jinou náтуру a energii, je přeci skvělé. Ber to tak, jak to je. Každý je jedinečný a každý má své kouzlo.” Anděl jí tiše mluvil do ucha, dokud k němu Andromeda neotočila svou hlavu se špičatými ušisky. “Chtěla jsem se jen kamarádit, ráda poznávám nové bytosti. Copak musely hned zdrhnout?”

“Ještě se setkáš s tolika rozdílnými bytostmi,” snažil se jí utěšit kudrnáč, ale tušil, že ji tak snadno nerozptýlí.

“Víš, někdy mám pocit, že nikam nepatřím. Nejdřív jsem moc velká, pak se zase neumím potápět nebo neumím létat, proměnit se v mlhu a já nevím co všechno. S tebou je mi dobře, ale nejsem jako ty. Nejsem tak prťavá a nevidím stejné věci. Chci někam patřit, mít kamarády, se kterými mi bude dobře, hrát si s nimi a skotačit,” rozpovídala se elfka.

Anděl ji ale nenechal dlouho smutnit, dřív než se nadála vykřikl tak hlasitě, až se Andromeda oklepala: “Podívej!”

“Fuj, to jsem se lekla. Takovej klidáš a takhle na mě hulákáš?” zabručela si pro sebe a konečně se podívala směrem, kterým jí ukazoval. Uviděla obrovské jezero a u něj mohutný strom, který měl místo větví a listů zelené vlasy, sahající až na zem.

Andromedu opustily chmury a zajásala: “Takový strom je i tam, kde bydlím. Je u řeky, kousek od mého tmavozeleného lesa. Je stejně veliký a má dlouhé zelené vlasy až na zem.” Vyrázila ke stromu tak rychle, až se kudrnáč na jejím rameni zakymácel a málem by spadl jak hruška na zem. Ale přeci by se na ni nezlobil, místo toho se uchechtnul a sledoval ji. Byla to stejně vtipná holka. Za poslední dobu neměl na starost nikoho, kdo by byl takový pako. I když jí vlastně neměl na starost, chtěl si jen na chvíli odpočinout, pobavit se a pak zaslechl její hraní na harmoniku. Byla s ní fakt sranda.

JAKÝ FONT TEDA PRO KNIHU VYBRAT?

Na internetu najdete tisíce fontů. Malé, velké, tlusté, tenké. A tak jako člověk pochází z Adama a Evy, tak i všechny moderní fonty mají svůj základ v písmu, které vynalezli před staletími. V době, kdy tištěné písmo vycházelo z jediného vzoru, který mělo – z knih psaných písaři.

Všechny následující charakteristiky písma měly svůj důvod:

- *Střídání tenčích a silnějších tahů* (dědictví seříznutého husího brku).
- *Osa písma není kolmá, ale mírně nakloněná.* (Zkuste si napsat něco rukou – kdo z vás napsal písmena s kolmou osou?)
- *Patky* (vznikaly na místě, kde písař přiložil brk, ale časem se staly důležitou dekorativní i funkční složkou).

A tak paradoxně i přes obrovský výběr, který ve fontech máte, v knihách nejlépe fungují fonty nazývané „stará škola“. Perfektně totiž respektují potřeby, které lidské oko a mozek mají. Pokud byste použili v dlouhém textu stejný font jako na vizitkách, letácích nebo billboardu, nedalo by se to číst.

UKÁZKY FONTŮ „STARÉ ŠKOLY“

Bookman Old Style

Phil Renaud, kanadský student na univerzitě, zkoumal, proč dostane z eseje jednou výrazně lepší známku než jindy, když úroveň zpracování je stejná. Zjistil, že jediná věc, která se výrazně změnila, byl font. Rozdělil eseje podle použitého fontu a průměrná známka za každou kopičku se výrazně lišila. „*Možná, že font má mnohem větší význam, než si myslíme.*“

Permian Serif

Phil Renaud, kanadský student na univerzitě, zkoumal, proč dostane z eseje jednou výrazně lepší známku než jindy, když úroveň zpracování je stejná. Zjistil, že jediná věc, která se výrazně změnila, byl font. Rozdělil eseje podle použitého fontu a průměrná známka za každou kopičku se výrazně lišila. „*Možná, že font má mnohem větší význam, než si myslíme.*“

Georgia

Phil Renaud, kanadský student na univerzitě, zkoumal, proč dostane z eseje jednou výrazně lepší známku než jindy, když úroveň zpracování je stejná. Zjistil, že jediná věc, která se výrazně změnila, byl font. Rozdělil eseje podle použitého fontu a průměrná známka za každou kopičku se výrazně lišila. „*Možná, že font má mnohem větší význam, než si myslíme.*“

Kromě těchto fontů zdarma existují i skvělé placené fonty, kde sázíte na jistotu. Například:

Font CASLON

Za pár let bude toto písmo slavit třísté narozeniny, ale stále je ve formě! Vytvořil ho v roce 1722 pan Caslon a stále platí rčení: „Máš pochyby? Použij Caslon.“ Když si představíte, že stejným písmem je napsaná Deklarace nezávislosti... wow.

Font pro knihu

Font ANDULKA BOOK PRO

Velmi ráda doporučuji české typografy. Andulka je skvělá nejen názvem, ale i vyvážeností. Stejně jako Caslon patří k fontům, se kterými nikdy nic nepokazíte. Moc se mi líbí, jak pracuje s jemnými křivkami a dokáže tak do fontu vnést pocit důvěry a klidu. Pochází z dílny Františka Štorma (Storm Type Foundry).

Font pro knihu

Patkových fontů je mnoho a každý bude vnášet do textu jinou energii.

Fonty podobné Times New Roman jsou důvěryhodné a velmi tradiční. Někdo je vnímá jako suchopárné, zkostnatělé. Fonty jako Georgia nebo

Alegreya dovedou vnést proporcermi a tahy do písma ženskost a grácii. Caslon je solidní a uzemněný, Andulka je zjemněná křivkami...

Prostě patkové fonty nemusí být určené jen pro naučnou a historickou literaturu.

Určitě to ale neznamená, že si raději vyberete Times New Roman, abyste nic neriskovali. (Mimořadně, zrovna tento font je určený pro novinové sloupky, a ne pro text v bloku.)

Patkových fontů se nebojí ani dětské knihy, třeba skvělým CASLONem je psaná série knih pro děti Tappi. Na obálce najdete font CASLON ANT, který je jako z pohádky. I přes patky má v sobě hravost, fantazii a nemusí to dokazovat rozmáchlými tahy, křivkami a neobvyklými tvary.

CASLON (text uvnitř knihy Tappi)

Font pro knihu

CASLON ANT (v názvu knihy)

TAPPI

Můžete v knize použít i bezpatkové písmo?

Samozřejmě. Spousta knížek používá bezpatkové fonty, ale i tady je třeba vybírat takové, které nejsou určeny primárně pro zobrazení na monitoru nebo displeji. V online světě začaly totiž patky překážet. Monitor funguje jinak než papír. Stránku si můžete zvětšit, zmenšit. Jinak text vidíte na mobilu a jinak na počítači.

Nejeden grafik vám řekne, že na web a do e-booku patkové písmo nepatří. A naopak, že v knize nemůžete použít bezpatkové. Já s tím nesouhlasím. Záleží vždy na konkrétním fontu a jeho použití.

Patková Georgia funguje na webu velmi dobře a bezpatková Comenia Sans je skvělá i v knižní verzi.

Kromě patek záleží totiž i na

- *proporcích písma*

Pokud bude moc hubené nebo tlusté, bude se vám číst stejně špatně ať je patkové, nebo bez patek.

- *tématu knihy*

Je tématem jednoduchost, čistota, netradiční názory? Pak to vyjádří lépe bezpatkový font.

- *kombinaci fontů v knize*

To je na samostatný článek.

- *Žánru*

V básnické sbírce si můžete pohrát s jiným uspořádáním i fontem než v historickém románu, že?

A to jsem nezmínila roli formátu, materiálu a knižní vazby!

Podívejte se na stejnou ukázkou, tentokrát bezpatkovým písmem, které je určeno primárně pro online zobrazení:

Verdana

Phil Renaud, kanadský student na univerzitě, zkoumal, proč dostane z eseje jednou výrazně lepší známku než jindy, když úroveň zpracování je stejná. Zjistil, že jediná věc, která se výrazně změnila, byl font. Rozdělil eseje podle použitého fontu a průměrná známka za každou kopičku se výrazně lišila. „*Možná, že font má mnohem větší význam, než si myslíme.*”

Tahoma

Phil Renaud, kanadský student na univerzitě, zkoumal, proč dostane z eseje jednou výrazně lepší známku než jindy, když úroveň zpracování je stejná. Zjistil, že jediná věc, která se výrazně změnila, byl font. Rozdělil eseje podle použitého fontu a průměrná známka za každou kopičku se výrazně lišila. „*Možná, že font má mnohem větší význam, než si myslíme.*”

Sama pro e-booky používám raději bezpatkové písmo, i když jinak preferuji patkové. Víím, že se vám bude lépe číst, a tak se udržím a patky si odepřu. 😊

Verdana a Tahoma fungují velmi dobře v e-boocích, do knihy bych je ale nepoužila. Z bezpatkových fontů bych použila raději Comenia Sans z dílny Tomáše Brousila:

Font pro knihu

Pro pohádky, ženské čtení nebo poezii bych vybrala třeba Alegreya Sans, který dodává textu jemnost a ženskost:

Font pro knihu

Občas existuje font v patkové i bezpatkové verzi, to miluju. Umožňuje vám totiž zůstat u proporcí, které vám vyhovují, ale přizpůsobit je přesně oku čtenáře a situaci. Třeba zmíněný Comenia Sans od Tomáše Brousila má svého patkového předchůdce Comenia Serif od Františka Štorma. Comenia Sans vychází z perfektního patkového fontu Comenia Serif, ale drobnými úpravami proporcí fontu (kterých si my, normální smrtelníci nevšimneme, ale náš mozek je ocení) splní požadavky těch, kteří zrovna potřebují bezpatkový font. Navíc se dají skvěle kombinovat, aniž by tříštily pozornost čtenáře.

Comenia Serif

Font pro knihu

Comenia Sans

Font pro knihu

**JAKÉ JSOU TEDY ZÁSADNÍ ROZDÍLY MEZI KNIHOU A E-BOOKEM,
KTERÉ MUSÍTE BRÁT V ÚVAHU?**

Kniha

- Vybírejte font, který neunaví oči v dlouhém textu (NE tenký, tlustý, malé mezery...).
- Vyberte jeden font pro text, druhý pro nadpis na obálce, a když se hodně rozšoupnete, můžete vybrat třetí pro nadpisy kapitol. (Samozřejmě existují výjimky, pokud píšete knihu v žánru umění, pohádky, nebo jste kreativec, pak můžete experimentovat.)
- Nepřítahujte pozornost čtenáře na jednotlivá slova ztučněním fontu nebo kurzívou. Důležitý je příběh, ne jednotlivé myšlenky.
- Věnujte pozornost i velikosti písma, pro různé typy knih a textů budete volit různou velikost fontů (a např. nadpisy zvětšíte o 2–10 bodů).

Orientační velikosti fontů

slovníky – 7 bodů

knihy malého formátu – 8 bodů

většina knih – 10 bodů

knihy většího formátu – 12 bodů

knihy pro děti – 16 bodů

(Pro předškolní děti a prvňáčky můžete klidně i nad 20 bodů.)

E-book

- Kromě fontu pro nadpis, názvy kapitol a text v e-booku můžete použít další font např. pro psané poznámky atd. Protože používáte větší písmo než v knize, můžete si vybírat zdobnější nebo nadpisové fonty.
- Důležité je grafické zvýraznění hlavních myšlenek v textu – monitor láká čtenáře ke skenování textu víc než kniha. Je důležité, aby ho hlavní myšlenky upoutaly a přiměly číst i zbytek textu. Jak správně používat zvýrazňování se dočtete [TADY](#).
- Velikost písma je minimálně 14 bodů, u nadpisů klidně i 20. Velikost písma můžete měnit i u speciálních částí e-booku, jako jsou citáty, podnadpisy, odrážky...

KAPITOLA 2

ČTENÁŘ NA PRVNÍM MÍSTĚ

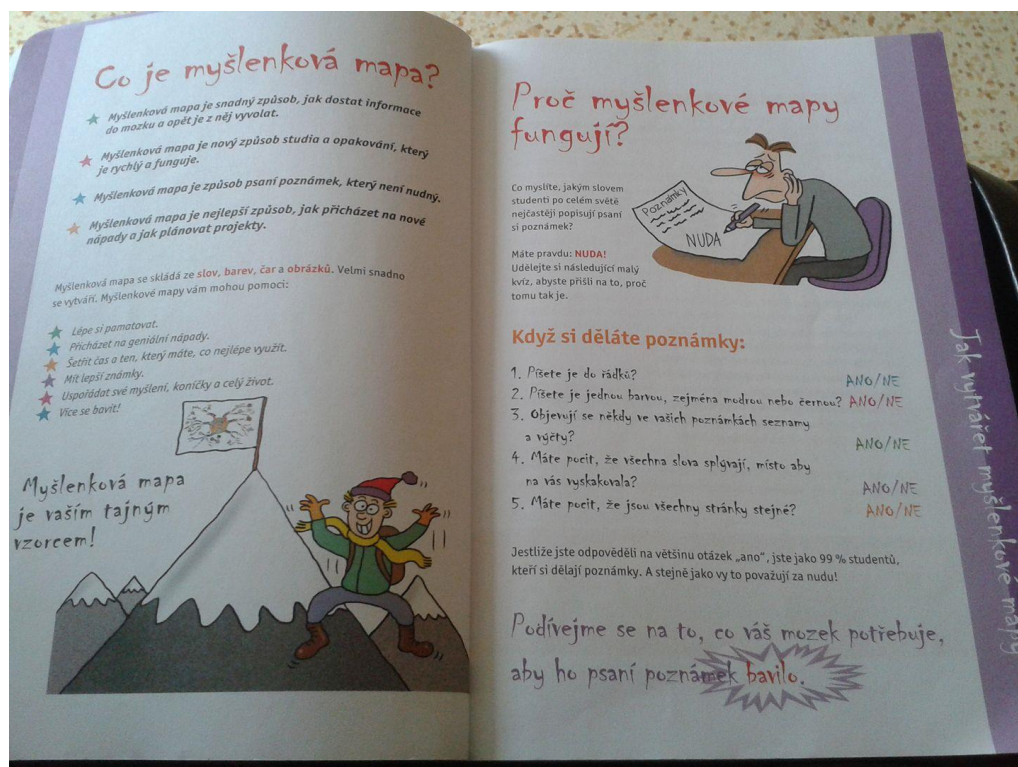
Nejdůležitější totiž nejsou poučky a pravidla, ale pohodlí čtenáře. Prostě aby se mu dobře četlo. Použijte tedy zdravý selský rozum. Píšete pro malé děti? Vykašlete se na to, že písmo má mít 10 bodů, a použijte klidně 25. Stejně tak, pokud má vaše kniha název „Jak si užívat cestování po šedesátce“.

Je také ohromně důležité, pro koho píšete. Pro dospělé? Děti? Nebo pro jinou specifickou skupinu? (Manažeři, dyslektici, kreativci...)

Příklad první: To se nedá číst!

„Tak si čtu knížku s dobrým obsahem, ale ta grafická stránka mě ničí. Tahle džungle přeci nemůže být ku prospěchu věci.“

Jiřina Juříčková

Typický příklad, kdy forma zcela zastínila obsah. Mě osobně se líbí kreativní vyjádření pomocí fontů, barev a ilustrací, ale co je moc, to je moc.

Jedná se o knihu, která vás má NAUČIT, jak pracovat s myšlenkovými mapami, je tedy důležité, abyste její obsah vnímali, pochopili a aplikovali v praxi. A aby byl mozek tohoto procesu schopný, potřebuje se na něj soustředit. Forma (fonty, barva, grafické prvky) musí tento proces podpořit, ne ho sabotovat, jak je tomu v tomto případě.

Podívejte se, kolik prvků v textu si žádá vaši pozornost:

- *Extrémně špatně čitelný nadpisový font, který je v textu použitý nejen na nadpisy.*
- *Stejný prvek (odrážky) je pokaždé jiným fontem – jednou tučně a kurzívou, podruhé jednoduchým bezpatkovým fontem. Stejně prvky by měly mít i stejné formátování, pomáhá to orientaci v textu.*
- *Číslovaný seznam na konci stránky, který má jasně a stručně shrnout fakta (podstata číslovaného seznamu), je napsaný tím nejméně čitelným fontem na stránce. Výsledek? Jestli se vám ho vůbec bude chtít číst, tak si určitě fakta nezapamatujete.*
- *Na dvou stránkách je použito 7 různých fontů! (V typografii je font definován nejen rodinou (Arial, Calibri...), ale zvýrazněním (kurzíva, podtržené, tučné písmo). Řez může být například kurzíva nebo tučné písmo.)*

Mám pokračovat? **Než se váš mozek prokouše tolika fonty, zkoukne všechny obrázky a přeluští nečitelný seznam, bude potřebovat pauzu na kafe.**

ALE! To nejdůležitější z kapitoly „Čtenář na prvním místě“ přichází právě teď. Existuje totiž skupina čtenářů, pro které je tato grafická úprava vhodná. Uhádnete?

Jsou to děti školního věku. V zahraničí existují studie, které prokazují, že čím hůře čitelný font, tím více zaujme pozornost dětí a motivuje je ke čtení. Pokud je tedy tato kniha určena pro děti odpovídajícího věku (aby pochopily obsah), může je zaujmout právě množstvím impulsů, které jim graficky poskytne.

Příklad druhý: kniha, která je určena pro děti s poruchami učení.

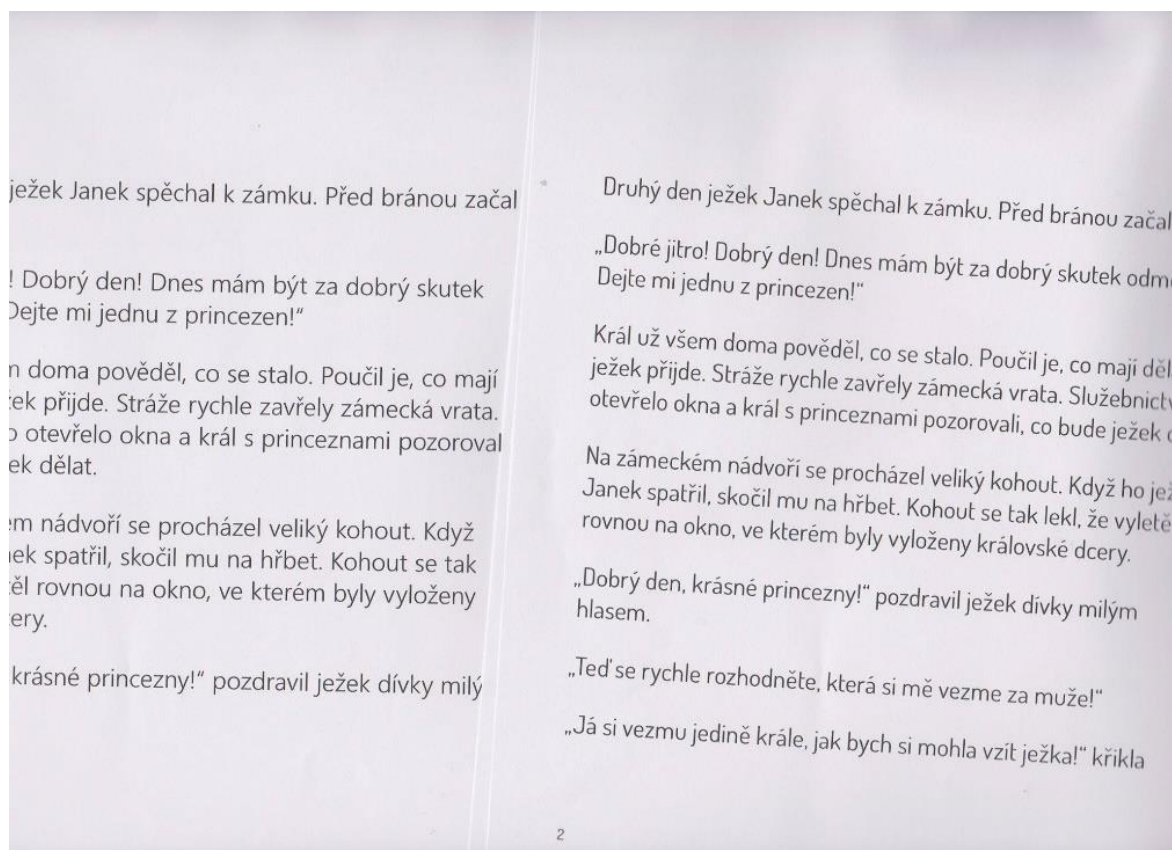
„Vydáváme publikace pro děti, které čtení bolí, to znamená s diagnózou dyslexie a jinými problémy. Pro novou pohádkovou knížku Zakletý zámek potřebujeme najít takové písmo, které by se dětem dobře četlo.“

*Alena Vorlíčková, autorka projektu Pohádky pro společné čtení,
www.spolecnecteni.com*

Knihy pro děti mají svá specifika. A pokud jsou to děti dys-, platí to dvojnásob. Patky je ruší a rozptylují, zhuštěné a vytáhlé písmo jim splývá. Výsledkem je, že je čtení stojí mnohem více námahy než dospělého, a tak od něj logicky utíkají.

Pokud jim chcete čtení ulehčit, vyberte písmo bezpatkové a raději širší než úzké. V ukázce máte dva různé fonty, oba bezpatkové, stejná velikost. Jaký myslíte, že bude vhodnější?

(Řešení: font vlevo. Má harmonické proporce, které usnadňují čtení. Font vpravo je užší a písmenka budou mít tendenci dětem splývat.)

Na prvním místě stojí čtenář.

A pokud vím, že se mu špatně čtou patky, tak proč bych mu je tam strkala, že.

KAPITOLA 3

OBAL PRODÁVÁ

Obal prodává nejen knihu, ale hlavně vaše emoce, myšlenky a záměr, se kterými jste knihu psali. A font je silným hráčem. Každý font v sobě má svou vlastní energii, kterou musíte využít, abyste podpořili to, co bude čtenář na obálce číst. Pokud neladí, podaří se vám čtenáře leda tak zmást. Nebo znudit.

„Jedna z nejčastějších a nejsnáze opravitelných chyb, které vídám na obalech knih, je nevhodný výběr fontu. Vzhledem k tomu, že na obale je většinou velmi málo slov a tato slova (nadpis, podnadpis, jméno autora) mají ohromný vliv na rozhodnutí koupit, či nekoupit, může to být velký problém.“

Joel Friedlander, book designer

Prostě knize „Profesionálové v marketingu“ nikdo neuvěří, že je čtením pro lidi, kteří to myslí s podnikáním vážně, pokud bude nadpis ve fontu Allura.

Profesionálové v marketingu

A pokud chcete psát o malbě na hedvábí, tak font Impact tvořivé duše fakt neosloví.

Malba na hedvábí

V obou případech bude kniha vypadat divně. Výsledkem bude, že ten, komu se líbí font, se nebude zajímat o téma knihy, a toho, koho by téma zajímalo, font spolehlivě odradí. Všechny části vizuálu knihy by měly být v souladu.

Co jsou zač, ty jednotlivé části?

- barva
- font
- kompozice
- ilustrace, fotka
- materiál
- vazba

Každá z nich mluví jasnou řečí k podvědomí čtenářů a vypráví jim příběh, který v knize najdou. A je na vás, abyste **vybrali takové, které mluví stejnou řečí.**

„Řečí praxe to znamená, že hledáme cosi jako partnerský vztah mezi písmem a textem, textem a obrazem, mezi celkovým vyzněním naší úpravy a zamýšleným vyzněním celé knihy...“

Martin Pecina, „Knihy a typografie“

Prostě když sháníte knihu o tom, jak uklidit v duchu minimalismu, pohledem ani nezavádíte o divoké barvy a rozhárané fonty.

Hledáte bílou, jednoduchou kompozici a uspořádaný font. Jinak neuvěříte. Fonty a ilustrace tuto neverbální komunikaci vědomě dotváří.

Chcete předávat naději? Nepoužijete černou a font DJ Gross:

NA DĚJE

Patky nepatky, tady hledáte písmo, které bude vyjadřovat přesně tu emoci, kterou předáváte knihou.

JAKÉ PÍSMO TEDY VYBRAT NA OBAL?

Nejčastější chybou bývá, že vyberete písmo, které běžně používáte. Obyčejné fonty (patkové i bezpatkové) jsou vhodné pro dlouhé texty, kde je důležitá čitelnost a obsah, ne emoce.

Na přebalu můžete klidně sáhnout do kategorie fontů **Display** (nadpisové). To jsou třeba ty, které často vidíte na plakátech v kinech. Psychologie „zaujmout čtenáře“ je podobná. Ale hlavně, nadpisové fonty jsou jinak stavěné. Liší se šířkou, silou, mezerami, poměrem jednotlivých částí písma a dalšími detaily.

Samozřejmě, můžete na obal použít i font, který není klasifikovaný jako nadpisový. Použijte klidně ručně psaný, patkový nebo bezpatkový, pokud víte, co chcete, a máte cit pro grafický design (nebo vám obal dělá dobrý grafik).

Pokud to není váš případ, běžte do knihkupectví, najděte si oddělení, kam se hodí vaše kniha, a **inspirujte se**. Procházejte si obaly, sledujte, co vás zaujme a co vás odradí.

Malá nápověda

Když hledáme s klientem font pro knihu, vycházíme vždy z této otázky:

„Jaký pocit má ve čtenáři zůstat, když zaklapne knihu?“

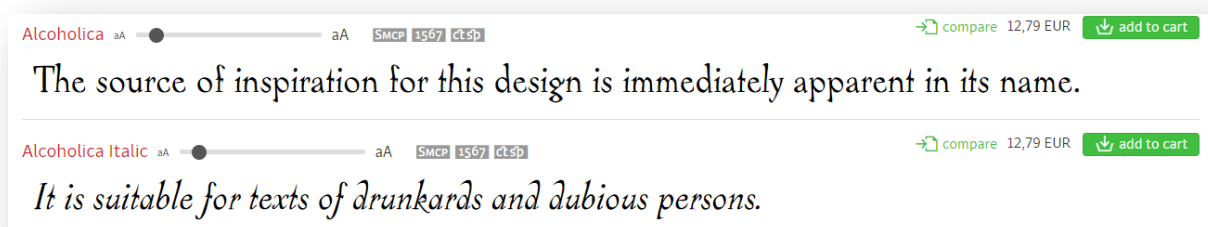
Má být plný emocí, nebo spokojený, že získal spoustu informací? Má se cítit jako po uklidňující koupeli, anebo plný energie zkoušet nové věci?

„Jakým stylem chcete ke čtenáři mluvit?“

Chcete příběh pojmut ve velkém stylu filmových trháků, anebo jako tajemnou záhadu, od které se nemůžete odtrhnout, i když se tak trochu bojíte?

To vše se dá fonty na obálce knihy vyjádřit. Těžko vám tady uvedu všechny možnosti, u písma nadpisového hraje roli nejen tvar, ale i obrys a výplň.

Někdy máte štěstí a font včetně doporučení k použití vám přesně popíše sám autor, jako to udělal třeba František Štorm (font ALCOHOLICA) 😊 :

A jindy se musíte řídit pocity. Pár příkladů:

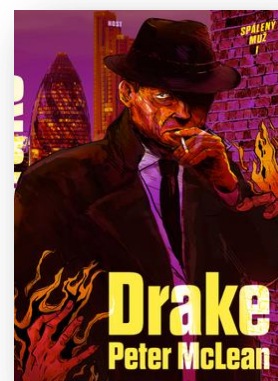
Důležité jsou emoce

Pokud jsou pro vás důležité na obálce emoce, sáhněte po kategorii „Handdrawn“ nebo „Script“. Font BELLO má v sobě mnoho atributů, které vyvolávají příjemné emoce. Je plný křivek a zároveň velmi stabilní a důvěryhodný. Není zženštilý, ani rozháraný. Pokud chcete vyjádřit bezpečí, jistotu nebo vědomou komunikaci mezi lidmi, je ten pravý.

BEZ DISKUZE

Bezpatkové, tučné fonty s malými mezerami diskuzi nepřipouští. Font League Gothic je opakem fontu Bello. Emoce, které ve vás vzbudí, nebudou určitě „bezpečí“ nebo „důvěra“. Nejsilnější pocit, který ukáže, je „síla“. Není to žádná chudinka a také se k vám tak nebude chovat. Vezme vás za límec a hodí přímo do jámy lvové, nečekejte žádné opečování. Podává fakta jasně, bez omáčky a bez diskuze. Takže pokud píšete thriller nebo knihu o marketingu (nebo marketingový thriller ☺), tady je inspirace pro obálku.

Poznámka pod čarou: je super, pokud máte dlouhý nadpis, zabere málo místa.

HISTORIE, DRAMA A LÁSKA

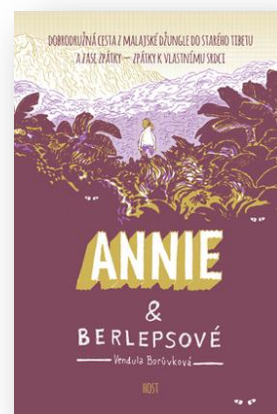
Patkové fonty mají obrovskou škálu výrazů. Od klasických seriózních až po takovéto charizmatické. Font Goudy Trajan netroškaří. Milují ho filmové plakáty, schválně si jich pár vygooglete a určitě na něj narazíte. Má v sobě velkolepost, ale ne honosnost a pozlátko. Je hrdý, výrazný, ale přitom nepůsobí nátlakově, ani příliš zdobně. Bude vás skvěle reprezentovat, pokud chcete vyjádřit individualitu a odstup.

HLAVNĚ V KLIDU

Ručně psanými fonty skvěle vyjádříte neformální tón. Font AMATIC je přátelský, otevřený a velmi nekonfliktní. Líbí se skoro každému, má v sobě lehkost a nadsázku. Viděla jsem ho v pohádkách, básních, knihách pro pubertáky i v románech. Jeho výhodou je, že je velmi dobře čitelný. Nevýhodou potom fakt, že je ho díky tomu všude plno. Ale pokud vyberete jemu podobný, ručně psaný font, je to jako byste otevřeli svůj dům všem přátelům a známým a pozvali je k neformálnímu popovídání.

V knize neřešte nic vážného, nestrašte, žádné vraždy, romantika ani poučování. Nebudou vás brát vážně. Prostě klídek, pohoda.

Strach

Strach nevzbudí jen tlusté černé písmo nebo klikyháky. Jsou daleko rafinovanější nástroje, které působí na podvědomí čtenářů. Roztřesené písmo, ostré tahy nebo písmena, která působí nesourodě a rozházeně. Uvědomte si, z čeho lidé mohou mít strach. Je to osamění? Vyberte font, kde budou písmenka daleko od sebe, jako by byla ztracená. Je to naopak tlak společnosti? Takovou emoci stísněnosti a nátlaku pomůže vzbudit slovo, kde téměř zanikají mezery mezi písmeny.

Už je to jasnější? Hrajte si s emocemi. Nejlepší způsob, jak najdete právě ten váš font, je, když si s obálkou budete hrát. Zavřete oči, představte si, jaké emoce do ní chcete dostat, a pak vybírejte. V příkladech, které jsem uvedla, vidíte, jak vás může směřovat už kategorie fontů (ručně psaný, patkový, bezpatkový), ale existuje i

spousta dalších atributů. Síla a plynulost tahů, sklon písma, tvar patek nebo mezery mezi písmeny. Je to taková alchymie.

KAPITOLA 4

NA CO SI DÁT POZOR

Vidím, že už jste nažhavení vybrat si font, který katapultuje vaši knihu mezi bestsellery. Ale kde? A na co si dát pozor?

LEGÁLNÍ STAHOVÁNÍ FONTŮ

Vždy si ověřte licenční práva. Pokud stahujete fonty zdarma na stránkách „třetí strany“ (tj. stránky nepatří autorovi fontu), nejste si nikdy jisti, jestli vlastníte font legálně. Prostě je možné, že autor webu „krásnéfonty.cz“ postahoval stovku fontů zdarma kde se dalo, a teď je nabízí dalším lidem. Doporučuji tedy stahovat pouze na ověřených webech, anebo ještě lépe přímo na autorských stránkách.

Fonty zdarma:

Při stahování fontů zdarma jsem opatrná. S jistotou mohu doporučit pouze tyto weby:

- www.ceskefonty.cz
- www.fontsquirl.com
- www.google.com/fonts
- Nebo se inspirujte v článku [55 best free fonts for designers.](#)

Fonty placené:

Doporučuji přečíst si článek od Filipa Blažka [Jak si pořídit legálně fonty.](#)

Já osobně se chodím kochat na web Františka Štorma:

www.pismolijna.cz.

A doporučuji i stránky Tomáše Brousila www.suitcasetype.com.

V obou případech se jedná o české písmolijny. Mohou vám dokonce i na míru vytvořit font, který vás bude reprezentovat.

Pokud byste rádi větší výběr, v [tomto článku](#) máte 30 tipů na různé písmolijny po světě.

JAK NAINSTALOVAT STÁHNUTÉ FONTY

Vše o instalaci fontů najdete v článku [„Jak dostanu nový český font do Wordu, PowerPointu a na web“](#) na mém webu <http://www.psychologiefontu.cz>.

NA ZÁVĚR

Milí spisovatelé, neděste se, že je výběr fontů věda. Teda, ona to věda je, ale krásná. A výsledek stojí za to.

A jsem si jistá, že když dáte tolik energie do psaní a vydávání knihy, tak vám jí trošku zbyde i na doladění takového podstatného detailu, jako je výběr fontu. Aby byla kniha úplně dokonalá.

Držím vám pěsti, a kdybyste potřebovali poradit, nenechám vás v tom samotné. Můžete:

- ➡ Sledovat články o fontech na [mém webu](#).
- ➡ Potkat se se mnou [na konzultaci](#). Vybereme ten správný font pro váš web, e-book nebo knihu. Nebo vás provedu říší fontů a vysvětlím vám, jak fungují nejen v knihách.
- ➡ Jestli zatím nepíšete knihu, ale články a e-booky, mám pro vás [Učebnice neverbální komunikace pro texty](#).

Na úplný závěr: Děkuji Martině Chomátové za možnost použít úryvky z její knížky o [Andromedě, malé elfce](#).

